

MARTIN ŠRAJER / 10. 12. 2018

Táto, sežeň štěně

Do nelehkého úkolu se v roce 1964 pustil specialista na rodinné filmy Milan Vošmik. V rozverně výchovné komedii o trampotách jednoho pracovně vytíženého otce připadla vedle osvědčených dospělých herců jako Miroslav Horníček nebo Jiřina Šejbalová výrazná role dětem a zvířatům. Od psů a koček až žábám a hlemýždům.

Miroslav Horníček si v jedné ze svých nemnoha větších filmových rolí zahrál divadelního kritika *Mladého hlasu* Františka Hlavsu, kterému přerůstá přes hlavu práce i výchova trojice dětí. Po manželčině odjezdu na školení se o ně musí postarat společně s akorátní babičkou (Jiřina Šejbalová). Ta s dětmi naštěstí odjíždí na letní prázdniny do severočeských Kameniček. Chalupa, kde mají děti strávit několik týdnů volna, ovšem stojí u lesa a podle jednoho z dítek se kolem ní pohybují „samý divný lidi“. Potomci si proto vymyslí, že by kvůli bezpečí svému a své babičky chtěli psa. Zprvu vzdorující rodič se nápadu chytne, když pochopí, že čtyřnohý přítel bude vděčným zdrojem námětů pro humorné fejetony s výchovným posláním, které po něm požaduje šéfredaktor.

Neměnný běh redaktorova života, nad nímž si hrdina postýskává v mimoobrazovém komentáři, bere za své. Rutinu neslibující žádné větší drama, z něhož by Hlavsa mohl vytěžit požadovaný publicistický útvar, střídá řetězec úsměvných příhod při shánění psa. Stejný cíl jako Hlavsa ovšem paralelně sledují jeho děti, kterým se po několika neúspěšných pokusech o přisvojení cizího mazlíčka podaří mimoděk zřídít přeplněný psí útulek. Babička, jejíž zásluhou se rodina dosud nerozpadla, ztrácí nervy a kontrolu a nic netušící otec mezitím propadá chmurám, neboť cítí, že selhává v roli milujícího rodiče, který by pro své ratolesti měl udělat první poslední.

Milan Vošmik navázal *Tátou* na svou sérii dětských filmů jako *Honzíkova cesta* (1956), *Hry a sny* (1958) nebo *Pohádka o staré tramvaji* (1961), kterými se reprezentanti státní filmové výroby rádi pyšnili v zahraničí. Československé filmy pro děti a mládež,

nejen ty Vošmikovy, byly uváděny na zahraničních přehlídkách, odkud jejich tvůrci mnohdy odjížděli s nějakým oceněním (v případě *Táty* šlo například o Stříbrnou medaili z MFF filmů pro děti a mládež v Benátkách).

Během realizace svého osmého filmu Vošmik již podruhé zvýšil šanci na úspěch spojením sil se zkušeným autorem literatury pro děti Janem Ryskou. Poprvé spolupracovali na filmu *Anička jde do školy*, ve kterém si dívka z vesnice zvyká na městské prostředí. V *Tátovi* podle stejnojmenné Ryskovy předlohy děti z města naopak poznávají život na venkově, což byl oblíbený dobový motiv dětských filmů a knih. Zejména ve spojení s péčí o zvířata, ke které byli takto vedeni i malí diváci a čtenáři.

Kromě Rysky se na (technickém) scénáři podílel představitel hlavní role Miroslav Horníček (jeho part měl původně připadnout Vlastimilu Brodskému, ale ten se kvůli nemoci nakonec zhostil jen menší role hajného). Horníčkův cit pro inteligentní slovní humor je nejpatrnější v Hlavsově mimoobrazovém komentáři z úvodu filmu, jehož idyličnost kontrastuje s řáděním dění, které vidíme. Druhý hlas glosující dění patří staršímu synovi Frantovi. Z filmu zřetelně nevyplývá, zda autorem jeho oficiálně znějících výroků o dětech vyrůstajících v „platné členy vlasti a občany“ ve skutečnosti není Hlavsa a nejsou-li míněny ironicky.

Hypotéze, že tvůrci nebrali požadavek apelu na mládež zcela vážně, nahrává mimoděčnost, s jakou film předkládá výchovné rady. Autorkou příkazů jako „při jídle se nečte“ nebo „u nás se dojídá“ je navíc nejčastěji babička, uplatňující rigidnější (a nepřiliš účinný) výchovný model než liberální otec. Vošmikova svižná komedie díky tomu nepůsobí karatelsky a celá se nese v uvolněné atmosféře letních prázdnin. Tu nenarušuje ani „povinná“ epizoda s dobrosrdečným a nápomocným příslušníkem VB, který se dětem chtivým psa snaží vyjít vstříc a současně si dává pozor, aby neporušil pravidla.

Přílišnou lehkovážnost filmu někteří doboví kritici vytýkali. Označovali jej za naivní konzumní zábavu anekdotického charakteru. Opravdu si lze představit, že v krátkometrážní podobě by mohlo jít o formálně sevřenější útvar. Po hravém prologu totiž oba doplňující se hlasy mimo obraz postupně utichají, aniž by se k nim film vrátil a vysvětlil jejich zdroj.

Zbytek děje tvoří z velké části víceméně uzavřené mikropříběhy dětí, částečně sjednocené linií s otcem, snažícím se získat štěně a vyhovět nadřízenému. Přes klasičtější pojetí zbytku filmu oproti nápaditému začátku nepůsobí *Táto, sežeň štěně* zcela anachronicky. Jde o vkusný, jakkoli ne docela dotažený pokus vnést také do tvorby pro děti něco z formálních výbojů československé nové vlny.

Před svou předčasnou smrtí ve věku devětatřiceti let natočil Milan Vošmik ještě šest filmů. Všechny se vyznačovaly neobyčejnou empatií vůči dětským hrdinům. Vošmik k nim totiž jako jeden z mála režisérů nejen u nás, ale i ve světě přistupoval se stejným zájmem a vážností jako k dospělým.

Táto, sežeň štěně (Československo 1964), režie: Milan Vošmik, scénář: Jan Ryska, Milan Vošmik, kamera: Jan Novák, hrají: Miroslav Horníček, Jiřina Šejbalová, Jaroslav Marvan, Rudolf Řepík, Zdeněk Deyl, Zuzana Ondrouchová a další. Filmové studio Barrandov, 76 min.